

105 Et quia ob ingentem locorum distantiam accidere potest vt publicatio prius fiat Lima, quam Argypoli: dubitari potest an qui Lima Bullam impetit, & Argypolim se transfudit, beneficio Bullae gaudere possit vsque ad publicationem ferius ibi aut alibi faciendam. Circa quod negant Ludouicus Lopez & Fr. Emmanuel apud P. Escobar, qui contrarium tenet cum Ioanne Sancio citata Sect. Problem. 2. qui num. 457. si concludit: *Hanc putarim esse Pontificis intentionem, ne sine culpa, illorum dierum intersitio, cogat tanto bono priuari.* Sic ille, addens statim de peregrinis aliter sentiendum, quod ex Ioanne Sancio desumptum. Sed quidem sui immemor: nam Sect. 1. Cap. 3. contrarium statuerat, ita scribens: *si in Metropoli recipiatur Bulla, & recipiens se conferat ad alia loca, in quibus est potestatem publicatio, respectu recipientis Bullam computatio fiet a die publicationis in Metropoli, in qua Bullam accepit.* Sic ille cum P. Henriquez, quem citat Lib. 2. Cap. 20. §. 2. sed pro Lib. 2. reponendum est Lib. 7. vbi id non dicit, sed ita loquitur: *Bulla Cruciatæ, quæ ad annum concedi solet, non censetur reuocata vsque ad expletum annum: nec paullo post per hoc quod noua Bulla promulgetur in Metropoli eiusdem diocesis, sed in eodem oppido principali, in quo promulgari solet.* Hæc ille, diuerso in casu locutus: in nostro autem cum Ioanne Sancio sentit Trullench quantum ad sententiæ illius probabilitatem, licet ipse contrariam tueatur Lib. 1. §. 1. Dub. 10. num. 5. sicut & P. Mendus, locutus etiam iuxta sententiã de anno Ecclesiastico Disput. 2. citatã num. 17.

106 Et iure quidem optimo sic dicendum, quia ampliatio talis nimis est quantum excessiua, & debili fundamento subnixã, præsumta inquam voluntatis Pontificis, ne quis tanto bono sine culpa priuetur: quo argumento etiam dici poterit eum, qui longè distat à loco, vbi publicatur Bulla, neque accedere ad illum potest, sine illius reali sumptione, & solum in voto, illã frui posse. Certè qui sic priuari dolet tanto bono post expletum biennium spatium, si longius absit, sumat illius biennij Bullam pro eo loco decurrentis factis enim exigua est elemosyna, & statibus omnibus accommodata, maiorefque solent homines impensas facere pro rebus, quæ minoris incomparabiliter momenti sunt.

Circa Appendicem. §. 4. Difficultate 3. num. 289.

Ubi de opinione probabilis in materiã Indulgentiarum.

107 **I**uat hoc loco circa ea, quæ habet Diana Parte 8. Tract. 11. Resol. 34. non nihil immorari. Teneat ille cum alijs, quos citat, quod & Nos, sed pro contrariã sententiã adducit Leandrum à SS. Sacramento, Martinum de S. Ioseph, & Paulum Mariam Quartil. Sed Leander eam tantum proponit vt aequè probabilem, sicut videri potest Tomo 1. Tract. 5. Disputat. 14. Quæst. 164. Fundamenta illius sunt. Primum quia cum circa materiã & opera Iubilæi

ad sint diuersa Doctorum opiniones, quæ volentes illud lucrari sequuntur, vix esset qui Indulgentiam obtineret. Secundo, quia cum opinione probabilis valide absoluit Sacerdos à reseruat, iurisdictionem tribuente Pontifice; ergo & vt Indulgentia Iubilæi obtineatur: sic enim est de Apostolicæ Sedis benignitate credendum & argumentum à simili valde est vrgens, vt communiter Doctores tradunt, fauente Iure & Canonico & Ciuili. Verum fundamenta ista parum vrgent. Ad Primum enim dici potest immerito ex communi sententiã deduci vix futurum qui Indulgentiam obtineat, cum constet communiter Fideles à Confessarijs circa hoc dirigi, vel si docti sint, aut etiam indocti, tenori concessione adherere, & rarijs opinionibus illis vt, ex quibus dubia redditur consecutio Anno 1300, quo Bonifacius VIII. Iubilæum Anni sancti concessit, reuelatum est à Virgine Deiparã deuoto sibi Clerico omnes Indulgentiam consecutos & viuos, & defunctos; pro quibus potuit applicari. Sic ex Iacobo Gardino habet P. Balinghem in Kalendario Virginis die 11. Octobris num. 3.

108 Ad Secundum, non bene ex opinionibus circa iurisdictionem argui: ibi enim de æternã salute agitur, & durissimum esset damnari aliquem ob non obtentam absolutionem, qui opinionem est secutus probabilem, & iuxta doctorum in Ecclesia Magistrorum, quos Christus iubet audiri, confidenter est & prudenter operatus. Quod in materiã Indulgentiarum aliter constat accidere, quæ ad salutem necessariã non sunt. Et quemadmodum, ex eo quod in Penitentia id Sacramento contingat, quod diximus, non licet illud ad alia extendere Sacramenta, de benignitate Christi sic esse credibile pronuntians; ita neque in casu, de quo agimus. Vnde quod additur de argumento à simili, nullius est roboris, quia reuera similitudine non intercedit, vt vidimus. Vel si quidquam probat, in alijs erit validum Sacramentis, quod citati Auctores nequam admittendum iudicabunt. Pro communi sententiã stat post alios P. Bulembaum in Medulla Theologiæ Moralis Lib. 6. Tract. 4. Cap. 1. Dub. 4. Artic. 2. num. 13. adducens Bonacinam, Patres Stuarium & Thomam Sanctium. Quidquid in contrarium teneat Verricelli, Tomo 1. Tract. 8. Quæst. 41.

Circa Eadem num. 306. & seqq.

Ubi de priuilegio ad celebrandum in cameris Religiosorum.

109 **D**e illo egerat etiam Diana Parte 6. Tract. 8. Res. 39. vbi & Auctores adduxerat circa potestatem Episcoporum ad prohibendam celebrationem; & quosdam qui negent, qui de priuilegio speciali doctorum Canonorum non locuti, pro quo non est difficultas. Illud occurrit addendum, Proutincalem, qui virtute priuilegij dicti in camerã suã, nondum post morbum reparatis viribus, celebrabat, iussu à Visitatore ab huiusmodi celebratione desistere, viris doctis consultis, & tenore priuilegij dispecto. De quo à me breuiter dictum,

etum, sed quod satis esse videbatur. Vifus postea P. Verricelli, qui Tractatu de Missionibus, Quæst. 135. num. 10. affirmat posse infirmum ipsum celebrare, etiam si infirmitas non sit adeo grauis; si tamen non inde possit exire. Sed ego quod scripsi, scripsi: & fortè citatus Auctor tenorem priuilegij non attendit, sed de eo, vt ab alijs summam allegatur, est locutus. Bene autem cum Diana, & Lezana improbat Pasqualigum, id extendentem ad Religiosos in secularium domibus ægrotantes, quod & à Nobis præstitum.

Circa usum Bullæ quoad reseruata in Religiosis, de quo num. 314. & seqq.

110 **V**idendus etiam pro eo Diana Parte 8. Tract. 7. Resol. 78. vbi alios negantes licere vsum adducit, & absurdam Eusebij de Herrera sententiã, tum circa prædictã, tum circa absolutionem extra monasterium existentium, aperte conuellit. Quod & generaliter tenet Lezana Tomo 1. Cap. 19. num. 29. Tomo 3. verb. Bulla Cruciatæ, num. 29. & Tomo 4. verb. Opinio, num. 10. vbi improbabilitatem à Nobis assertam statuit. Et Leander Tomo 1. Tract. 5. Disput. 12. Quæst. 58. testatur se idem firmissimè asserturum, nisi Regia supplicatio, de quã est dictum, obstaret. Sed eertè cum occulta illa sit, & vnus non oculati testis testimonio Auctori præfato nota, quando oportebat esse notissimã, vt ij, ad quos Pontificum Decretum spectat, scirent vt se Bullã posse, eo non obstante: quibus etiam fauorabilis debuisset intimari responsio, qualicumque illa fuisset; quorum extat nihil: ex eo equidem nihil habetur, quod ab assertione dictã debuisset Auctorem istum dimouere. Qui si testi prædicto adeo credit, quomodo sententiã contrariam certissimã ferè pronuntiat vers. Sed certissimè? Non equidem videntur posse facillè ista componi. Videatur idem Quæst. 61. & quæ de vnico teste habet Parte 4. Tract. Disput. 15. Quæst. 53. Circa quod & alia addi possent, à quibus abstinco: adducta siquidem videntur negotium planè & plenè conficere; & quibus illa non sufficiunt, neque ampliora, sic in suo obfirmatis sensu crediderim suffectura. Orandus Deus vt mittat lucem suã & veritatem suã, dum nostra sufficit.

Circa reseruata pro Nouitijs, de quibus, num. 330. & seqq.

111 **P**ro Societatis Nouitijs extat Decretum R.P. Gener. Claudij Aquatua pro Sicilia Prouinciã, cum alijs apud P. Bardi in Selectis Lib. 6. Quæst. 21. in fine, vt non liceat contrarium defendere aut consulere eius, de quo num. 331. Pro quo & generaliter stat Lezana Tomo 1. Cap. 24. n. 7. & pro eodem facit quod adducit Diana Parte 6. Tract. 8. Resol. 30. de Tertiarijs, quæ Religiosa non sunt, ex R.P. Theodoro Stracio Generali PP. Carmelitarum firmante potestatem reseruatiõis, quia sunt à iurisdictione Ordinariorum exempta, vnde plenè subsunt Prælatorum iurisdictioni, & ita possunt per reseruatiõem earum conscientias moderari. Sic apud Leandrum alij Quæst. 64.

Indulgentiæ stationum an plenariæ, de quo num. 287. & seqq.

112 **N**egat Lezana Tomo 1. verb. Indulgentia, num. 21. etiam pro defunctis, ob stylium Curia, & regulas Cancellariæ, licet oppositum censeat probabile: & quidem licet in prædictis variatio sit nouorum voluntate Pontificum; quoad Indulgentias tamen ne illa vilescant, & penitentiarum cura deficiat, variatio est nulla, nisi fortè vt reducantur ad terminos arctiores.

AD TITVLVM VI.

Circa Caput 1.

Vbi de iuramento Prætorum, pro quo vide num. 109. & 110.

113 **Q**uia Prætores iurant se non exercituros contractus, etiam alijs licitos, sic illud mente concipiet, vt contractus ex se licitos non sint modis illicitis iniuri. Quod si lex fortè sub terminis vrgentioribus feratur de iuramento circa contractus nullo modo exercendos, ad huiusmodi æquiuocationes excludendas, & melius bono Indorum consulendum: erit qui illam obseruet nullus, & ita morum suberit offendiculum conscientiarum, seu petra scandali, & sic à Regum nostrorum valde alienum pietate. Tunc ergo sius etiam erit locus æquiuocationi iuxta dictã citatã locis; & Reges Iustissimi, ac Piissimi satis esse contenti poterunt, si Prætores contractus sine violatione iustitiæ & charitatis peragant, circa id iuramento, quod præstiterint, adimpleto. Vide statim dicenda.

AD TITVLVM VII.

Circa Caput IV. n. 15.

Vbi de intentione iurantis, & an iuxta illam obligatio regulanda, quando lex aliud iubet.

114 **I**uxta intentionem iurantis regulandam obligationem, dictum à Nobis, licet in foro externo proprietatem verborum in communi acceptione iudicandum sit, vt iuxta communem sententiã proponit P. Azor Tomo 1. Lib. 11. Cap. 8. Quæst. 1. & quia contingere potest commendatarium iurare reipã velle, sed non se obligare, obligationem ex eo non confingere, cuius transgressio sacrilegium sit, bene idem explicat iuxta aliorum doctrinã satis probabilem Cap. 4. Quæst. 2. quod & secuti alij. Et hoc in istis, sicut in alijs iurantibus, debet obseruari, inquirendo, dum consulunt pro conscientia componenda, an obligare se voluerint, an secus. Si enim hoc secundum dicant, etiam si de exclusã

K k 4 volun-

voluntate iurandi non meminerint, & reuera illa fuerit non sunt vt rei violati iuramenti dampnandi, neque ex vi illius, ad eius, quod est iuratum, executionem virgendi.

115 Sed quid si se iurasse meminerint, de obligatione tamen intentā subdubitent? Verius quidem est obligatos remanere, quia communiter loquendo obligatio est annexa voluntati iurandi. Quod si talis non fuisset, aliquam profectō speciem singularis illa exceptio reliquisset. Nihilominus probabile existimo oppositum, quia in his, de quibus loquimur, & similibus (vt Praetores, de quibus nuper) loquendo regulariter dispositio animi talis est, vt se quam minimum possint, velint obligare, quia grauis censetur, & molesta nimis obligatio. Et ita licet aded expressa exclusio obligationis in memoriam non resideat, verosimiliter tamen potest coniectari. Pro quo ex bonis scriptoribus, bona item, & valde bona fundamenta succurrunt apud Citarum *Capite illo 4. Quæst. 3.* Licet ipse contrariam sententiam tueatur. In casu tamen nostro speciales circumstantiæ cum sint, verosimile est non refragaturum, sicut & alios, quorum est sententiam amplexus.

AD TITVLVM VIII.

Circa Caput Tertium.

& num. 13. 14. & 15.

Vbi de circumstantia scandali in Gubernatore.

116 **N**on esse talem præcisè ratione officij, vt explicari debeat in Confessione, tenet P. Tamburinus *Opusculo 1. quod est de Confessione, Lib. 2. Cap. 8. §. 1. num. 2.* ex Cardinali Lugo *Disput. 16. de Penitentia, num. 180.* Quidquid autem illi velint, stat nostræ resolutionis integritas, quæ, vt reor, Diuini Tribunalis, malis iudicibus infensissimi, auctoritate fulcitur.

Ibidem Circa n. 18. & sequentes.

Vbi de exponentibus mensas ad ludum.

117 **P**robabile esse non peccare mortaliter illos, iuxta aliorum sententiam tenet Machadus *Tomo 1. Lib. 3. Parte 5. Tractat. 7. Documento. 5. num. 7.* videndus etiam Diana *Parte 7. tractat. 7. Resolut. 39.* Sed numquid sibi consonans, ipse viderit, & alij iudicent.

Circa Caput V. n. 31.

Vbi de iusto stipendio famuli ex necessitate pro exiguo seruientis.

118 **I**ustum deberi docet Cardinalis Lugo *Disput. 16. de Iustitia, num. 52.* & eum secutus P. Tamburinus *Opusculo de Sacrificio Missæ, Lib. 2. Cap. 1. §. 3. num. 59. & seqq.* Et

ita posse vti compensatione. Addit autem hic Auctor id intelligi quando famulorum copia nō est; si enim sit, & eo non seruiente, alij suppetent, secus est dicendum. Cùm tamen Cardinalis Lugo aliter sentiat: quia eo ipso quod conducatur famulum, vult cum eo inire contractum, & ita ad iustitiam in eo seruandam obligatur, iuxta id, quod contractus ipse secundum se importet, vt scilicet operæ proportionatā merces tribuatur. Iuxta hoc ergo, etiam si futuri alij sint, quia tamen omnes necessitas ad vile operarum suarum pretium impellit, ex tali copiā non impeditur obligatio. Pro quo & stat Nauarrus *Lib. 3. Consiliorum, Titulo 18. Consilio 2. presertim num. 5.* in priori editione. Sed certè cùm vltro nea quasi merces esse possit, vt in proposito ponderant Doctores, quibuscum loquitur Angelus Bossius *Parte 1. num. 1919.* ex eo vilius venit æstimanda, iusto tamen pretio, circumstantiā vltro neitatis, & copiā famulorum inspectā, & expensā, sicut & vtilitate ex seruitio resultante. Equidem si indigenti famuli opera, & communi aliās mercede conducturo, se aliquis offerat non rogatus, aut de voluntate seruienti requisitus, non videtur aliqua mercedis portione fraudandus, vel certè minima, stante seruitij qualitate non minori quam esset aliorum, qui ad seruendum posent inuitari. Et pro famulis videri potest P. Gibalinus *Tomo 1. de vsuris, Cap. 8. Artic. 3. §. 2. num. 26.* vbi pro illis multa. Illud ad rem, ex necessitate seruienti ob exiguum stipendium, maius deberi, nisi ex misericordiā sit receptus: si tamen vile ministerium sit, aliquid addendum. Sic ille *Lib. 3.*

AD TITVLVM IX.

Circa Caput. III.

Vbi de contractu argentearum pinnarum.

119 **P**ardi in *selectis Lib. 1. Quæst. 3. §. 8.* tenet emi posse frumentum à non habente segetes, anticipatā solutione, si tamen possit habere illud commodè, & sub tali spe, ita vt reuera contractus ex parte vtriusque ad frumentum tendat. Pro quo alios adducit, concludens tamen iuxta vsum hodiernum esse periculosum, & vsuram palliatam. Quod quidem potest contractui pinnarum applicari. Idem tenet P. Tamburinus *in Decalogo, Lib. 8. tractat. 3. Cap. 7. §. 6. num. 21.* videri etiam potest Diana *Parte 3. tractat. 8. Resolut. 16.* & P. Fagundez *Lib. 3. de Contractibus, Cap. 34. num. 9.*

Ibidem circa num. 16.

Vbi de lucro ob priuationem pecuniæ pro quo & num. 124.

120 **A**git de illo Diana *Parte 8. tractatu 7. Resolut. 63.* & cum Cardinali Lugo, ac Patribus Gaspare Hurtado, ac Dicastillo, sententiam Medinæ, Ledesmæ & Carame-

Cara muellis, eius suppresso nomine, censurā dignam existimat. Sed certè Medinā non videntur illi legisse, cuius sententiam iam dedimus vt ab ipso expressam, quæ & sine censurā reicitur à P. Tamburino *supra Cap. 8. §. 6.* quia molestia ex priuatione vix est æstimabilis. Neque Carameuel, qui illius se tueri auctoritate contendit, in eo locutus sensu, vnde aliter de illius, & aliorum, si qui sunt, placitis sentiendum.

Circa Caput IX.

Vbi de lucro cessante, & pretio rerum, quæ venduntur ad creditum.

121 **I**n mutuo, ob lucrum cessans posse aliquid accipi, tenet cum communi P. Tamburinus *Cap. 8. citato §. 3. num. 11.* addens id fieri posse etiam quando aliquis non habet pecuniam destinatam, nisi pro casu, quo non sint mutuum cum lucro petitori. Sentiens item cum communi P. Gibalinus *Tomo 1. de vsuris Lib. 2. Cap. 5. Artic. 6. & seqq.* vbi & de damno emergente, subdit *Artic. 9. Consiliario 8.* licet, etiam si nullus in particulari petiturus videatur, sed in communi pro eo pecuniam destinare. Ob periculum idem tradit vterque. Ille. *§. 4. hic Cap. 4. Artic. 1.* qui & *Secundo* ait posse in se quempiam affecutionem assumere cum præmio: quod & prior dixerat, cum sponte id fit. *num. 4. qui & §. 3. num. 9.* allerit ex mora solutionis non oriri obligationem in conscientia, secus de consuetudine Mercatorum, aut si admonitio interueniat. Quod & tenet P. Gibalinus *num. 32.* si non aliter fuerit pactum; de quo & *Cap. 6. Art. 2. num. 2.* & nisi sit mora culpabilis.

122 Est etiam pro eodem id quod habet Vericelli *Tractatu de Missionibus Quæst. 106.* vbi refert in regno Sinarum lege stabilitum esse vt in mutuo triginta pro centum accipiantur absque respectu lucri cessantis, aut damni emergentis. Quæsitumque à Sacra Congregatione Cardinalium sub Innocentio X. quid circa hoc agendum ministris Euangelicis: qui addebant in recuperandā pecuniā aliquid esse periculum ob fugam debitoris, aut moram, vt necessarium aliquando sit coram iudice postulare. Et censuerunt, approbante Pontifice cum Decretis aliis, de quibus ibi, ratione mutui immediatè & præcisè nihil esse accipiendum vltra fortem principalem: si verò aliquid accipiatur ratione periculi probabiliter imminentis, prout in casu, non esse inquietandos; dummodò habeatur ratio qualitatis periculi, & probabilitatis eiusdem, ac seruata proportione inter periculum, & id, quod accipitur. Quæ omnino consonant iis, quæ sunt à Nobis stabilita.

123 Quæsitum etiam de vsurariis, quæ domos publicas habent, & à Magistratibus, vt eas non deserant, compelluntur. Et responsum generaliter vsurario in statu permanentes non esse baptizandos. Quod si compellantur, posse aliquid vltra fortem accipere, etiam recepto pignore, ratione oneris, quod subire coguntur, & curæ in custodiā pignorum, lucri quoque cessan-

tis, & damni emergentis. Tempore verò præstituto, si ex venditione pignorum aliquid superfit forti principali, & lucro ex causis prædictis iuste acquisito, domino pignoris esse restituendum.

124 Est item circa vsurariorum hæredes proposita quæstio, & responsum fuit illos ad restitutionem teneri, à doctis, piis, & prudentibus viris dirigendam, iuxta regulas à Doctores traditas. Ex quibus habemus doctrinam de lucro cessante, damno emergente, ac periculo à Nobis traditam, iam esse quasi canonizatam, vt non liceat circa illam hæsitare: quod scilicet saltē vt probabilis possit sustineri. Et cum conscientiæ securitate ad praxim aduocari: licet plus aliquid ex Pontificiā auctoritate possit non immeritò colligi, de quo alij iudicabunt.

De venditione ad creditum.

125 **Q**uæ solent frequentius vendi pecuniā creditā, quam numeratā, posse maiori pretio vendi, cum aliis, quos refert, probat Diana *Parte 10. Tract. 12. Resolut. 28.* de quo & dixerat *Parte 1. Tract. 8. Resolut. 21.* & Nos etiam *Titulo 5. num. 28.* Suam autem & communem doctrinam propugnat contra Rocafull, qui *Lib. 3. in Decalogo, Precepto 7. Cap. 3. num. 81.* eam falsam compellat. Et tam hoc loco, quam aliis, egrè fert ille sententias probabiles falsas appellari; ac si, cum falsitatis insimulantur, aliqua illis inuri nota videatur. Sed certè cū eam opinionem, quam quis amplectitur, veram censeat, consequens est vt oppositam debeat; licet cum formidine, falsam reputare: verum enim falso est immediatè contrarium. Non ergo excessus molestiæ videtur esse contrarius, quando id, quod ita est consequens, affirmatur, & sic quidem videtur dicendum, cū apud Scriptores modus dicendi præfatus occurrit circa opiniones communiter receptas, si præsertim grauium Auctorum sint, vt in casu, de quo agimus. Vt apud Cardinalem Lugo *Disput. 19. de Iustitia, num. 26.* P. Molinam *Tomo 4. Tract. 3. Disputat. 69. num. 6.* & alios satis modestos Scriptores, inter quos eminet Couarruuias qui tamen videndus in *Cap. Quamuis pactum, de pactis in 6. 2. p. §. 3. numer. 4.* Nihilominus ab eo videtur abstinendum, quando opiniones tales sunt, & earum Auctores reuerentius petractandi. Quod quidem ex eo ostendi potest quia Pontifices, dum propositiones aliquas grauius dignas censuris suā auctoritate tradunt, inter censuras alias notam falsitatis accumulunt. Sic Clemens VIII. in Decreto circa absolutionem absentis, sententiam affirmantem vocat falsam, temerariam, & scandalosam, vt videri potest apud P. Suarium *Disp. 19. de Penitentia, Sect. 3. num. 13.* & Innocentius X. damnans propositiones Cornelij Iansenij Ipsensis Episcopi circa quartam sic habet: *Quartam Semipelagianam admittentem prauentis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei; & in hoc erant heretici, quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere vel obtemperare, falsam & hereticam declaramus, & vtilem damnamus.* Sic ille. Cuius Constitutionem confirmat & declarat SS. Dom. Alexander VII. vt constat ex Litteris eiusdem die 16. Octobris.